

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ТЕОРІЇ ПРАВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан юридичного факультету

проф. Пацурківський П.С.
29 серпня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВА»

Освітній рівень: МАГІСТР.

Галузь знань: 08 Право.

Спеціальність: 081 Право.

Факультет: Юридичний.

Чернівці
2016 рік

Робоча програма дисципліни «Методологія права», складена на основі навчальної програми дисципліни.

Розробники:

- *кандидат юридичних наук, доцент Місевич Сергій Васильович.*

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії та теорії права. Протокол №1 від 29 серпня 2016 року.

Завідувач кафедри
філософії та теорії права _____ проф. Никифорак М.В.

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича за галуззю знань «Право». Протокол №1 від 29 серпня 2016 року.

Голова
науково-методичної комісії
С.В.

доц. Савчук

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методологія права»

(за вимогами ECTS)

Мета: досягнення всебічного глибокого розуміння студентами природи і сутності філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових правових методів проведення наукових досліджень, підготовка їх до можливого застосування цих знань в практичній діяльності, формування належного, якісного рівня правосвідомості та правової культури.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є поняття, структура, закономірності методології права.

Курс	Галузь знань	Характеристика навчальної дисципліни
Семестр – 10 Кількість кредитів ECTS – 4 Тижневих годин -		<i>Тип:</i> вибіркова <i>Загальна кількість годин – 120</i> Аудиторних – 30 год. Практичних занять – 30 год. Самостійна робота – 90 год.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія права» є:

- засвоєння загальної характеристики стану методології юридичної науки;
- розгляд методологічних основ і методологічних принципів, підходів і методів, а також категоріального апарата юриспруденції;
- визначення перспектив права й держави в Україні на базі уявлення про розвиток методології науки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухач повинен **знати:**

- поняття, природу і сутність евристичних можливостей методів і методології права;
- відмінність між класичною, некласичною й посткласичною (сучасною) методологією права;
- особливості використання аксіологічного, антропологічного й герменевтичного підходів у юриспруденції;
- основні поняття (категорії) і концепції правознавства; основні поняття (категорії) і концепції державознавства.

вміти:

- застосовувати традиційні й сучасні методи збагнення права й держави при розгляді й дослідженні правових і державних реалій України;

- використовувати принцип додатковості при виборі методологічних принципів, підходів і методів дослідження;
- аналізувати стан правової культури, правової системи й державної організації в Україні, використовуючи сучасний методологічний інструментарій.

Форми проведення занять: практичні заняття. Організація роботи слухачів передбачає поняттєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Поточний контроль: здійснюється на заняттях через індивідуальне і фронтальне усне опитування, бліц-опитування; письмові самостійні роботи (реферати, есе); ведення термінологічного словника; практичні, індивідуальні та самостійні завдання; робота з діаграмами, графіками, схемами; розв'язання творчих задач; взаємоконтроль слухачів у парах і групах; самоконтроль тощо. Особливого значення набуває тестова форма контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

з навчальної дисципліни «**Методологія права**»

№	Зміст	Лекції	Практичні	Самост. робота	Разом
Змістовний модуль 1					
Класична методологія права					
1.1.	Тема 1 Поняття та структура наукового пізнання.		2	6	8
1.2.	Тема 2. Методи наукового пізнання.		2	6	8
1.3.	Тема 3. Генеза та історія юридичної науки.		2	6	8
1.4.	Тема 4. Герменевтика як парадигма юридичної науки.		2	6	8
1.5.	Тема 5. Натуралізм як парадигма юридичної науки.		2	6	8
1.6.	Тема 6. Аксиологія як парадигма юридичних досліджень.		2	6	8
1.7.	Тема 7. Прагматизм як парадигма юридичних досліджень.		2	6	8
	Разом		14	42	56
Змістовний модуль 2					
Некласична методологія права					
2.1.	Тема 8. Феноменологія як парадигма юридичних досліджень.		2	6	8
2.2.	Тема 9. Позитивізм як парадигма юридичних досліджень.		2	6	8
2.3.	Тема 10. Структуралізм як парадигми юридичних досліджень.		2	6	8
2.4.	Тема 11. Постструктуралізм (модернізм) як парадигми юридичних досліджень.		2	6	8
2.5.	Тема 12. Структурний функціоналізм як парадигма юридичних досліджень.		2	6	8
2.6.	Тема 13. Культурно-історичний (цивілізаційний) підхід як парадигма юридичних досліджень.		2	6	8
2.7.	Тема 14. Формаційний підхід як парадигма юридичних досліджень.		2	6	8
2.8.	Тема 15. Синергетика як парадигма юридичних		1	6	7

	досліджень.				
	Разом		16	48	64
	Всього		30	90	120

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, мультимедійне супроводження, рекомендовані посібники, інтернет-ресурси.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

КЛАСИЧНА МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВА

Тема 1. Поняття та структура наукового пізнання.

Наука як форма пізнання. Наука як сфера культури. Наука як соціальний інститут. Основні елементи наукового пізнання. Етапи наукового пізнання.

Тема 2. Методи наукового пізнання.

Поняття наукового методу. Функції наукового методу. Філософська методологія. Загальнологічна методологія. Загальнонаукова методологія. Конкретнонаукова методологія.

Тема 3. Генеза та історія юридичної науки.

Етапи розвитку наукової раціональності. Зародження юридичної науки у давньосхідних цивілізаціях. Юридична думка Давньої Греції та Риму. Юридичний раціоналізм Середньовіччя. Юридична раціональність епохи Відродження. Класична юридична наука. Некласична юридична наука. Постнекласична юридична наука.

Тема 4. Герменевтика як парадигма юридичної науки.

Основні ідеї та принципи герменевтики. Герменевтика в історії методологічної думки. Юридична герменевтика.

Тема 5. Натуралізм як парадигма юридичної науки.

Основні ідеї та принципи натуралізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Історичні форми натуралізму. Юридичний натуралізм.

Тема 6. Аксиологія як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи аксіології як методології соціально-культурного пізнання. Аксиологія в історії методологічної думки. Юридична аксіологія.

Тема 7. Прагматизм як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи прагматизму. Прагматизм в історії методологічної думки. Юридичний прагматизм.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

НЕКЛАСИЧНА МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВА

Тема 8. Феноменологія як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи феноменології як методології соціально-гуманітарного пізнання. Історичні форми феноменології. Юридична феноменологія.

Тема 9. Позитивізм як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи позитивізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Історичні форми позитивізму. Юридичний позитивізм.

Тема 10. Структуралізм як парадигми юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи структуралізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Історичні форми структуралізму. Юридичний структуралізм.

Тема 11. Постструктуралізм (модернізм) як парадигми юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи постструктуралізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Історичні форми постструктуралізму. Юридичний постструктуралізм.

Тема 12. Структурний функціоналізм як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи структурного функціоналізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Історичні форми структурного функціоналізму. Структурний функціоналізм в юриспруденції.

Тема 13. Культурно-історичний (цивілізаційний) підхід як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи цивілізаційного підходу як методології соціально-гуманітарного пізнання. Культурно-історичний підхід в історії методологічної думки. Цивілізаційний підхід в юриспруденції.

Тема 14. Формаційний підхід як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи формаційного підходу як методології соціально-гуманітарного пізнання. Формаційний підхід в історії методологічної думки. Формаційний підхід в юриспруденції.

Тема 15. Синергетика як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи синергетики. Синергетика в історії методологічної думки. Юридична синергетика.

Рекомендована література

1. **Гаврилюк Р. А.** Методологическая традиция доктрины естественного права: монография / Р. А. Гаврилюк. – Черновцы: Черновицкий нац. ун-т, 2012.
2. **Автономова Н.С.** Философские проблемы структурного анализа в гуманитарных науках.- М.,1977.
3. **Алексеев С.С.** Право на пороге нового тысячелетия: Некоторые тенденции мирового правового развития – надежда и драма современной эпохи. – М.: Статут, 2000. – 256 с. – [.:]
4. **Алексеев С.С.** Восхождение к праву. Поиски и решения. – М.: Норма, 2001. – 752 с. – [.:]
5. **Алексеев С.С.** Юридические конструкции – ключевое звено права // Цивилистические записки. Межвузовский сборник научных трудов. – М.: Статут, 2001. – С. 5-20. – [.:]
6. **Бачинин В. А.** Антропосоциологические проблемы права: методология и эмпирия // Правоведение. — 2001. — № 3.
7. **Белогриц-Котляревский Л.С.** Задача и метод науки уголовного права: Вступительная лекция, читанная в Киевском университете Св. Владимира.- К.,1891.
8. **Берентс Э.** О методе юридических наук // Русский вестник. - 1897. - № 4. – С. 284-307. - [Кс -:]
9. **Боас Ф.** Некоторые проблемы методологии общественных наук // Антология исследований культуры. Том 1. Интерпретации культуры.- СПб.:Университетская книга,1997.- С.499-508.- (Культурология XX век).
10. **Бурлай Е.В.** Философский уровень методологии государственно-правовых исследований // Методологические проблемы юридической науки. Сб. науч. тр. - К., 1990.
11. **Варул П.** Методологические проблемы исследования гражданско-правовой ответственности / Тарт. гос. ун-т. — Таллин: Ээстираамат, 1986. – 152 с.
12. **Васильев А.М.** Правовые категории. Методологические аспекты разработки системы категорий теории права. — М.: Юрид. лит., 1976. — 264 с.
13. **Визгин В.П.** Методологические принципы и научно-исследовательские программы // Методологические проблемы историко-научных исследований.- М.,1982.
14. **Виндельбанд В.** Критический или генетический метод? // Виндельбанд В. Избранное. Дух и история. - М.: Юрист, 1995. - С. 209-230. - [.:]
15. **Гаврилов О.А.** Математические методы в юридической науке // Методологические проблемы советской юридической науки.-М.:Наука,1980.- С.266-290.- [Кс.-.:]
16. **Гаврилов О.А.** Математические методы и модели в социально-правовом исследовании.- М.,1980.
17. **Ганев В.** Курс по обща теория на правото: Увод, методология на правото.- С.: Марин Дринов, 1995. - 123 с. - (ИНИОН).
18. **Герасимов И.Г.** Научное исследование. М.,1972.
19. **Горский Д.П.** Отождествление нетождественного в процессе познания – фундаментальный закон познания // Актуальные проблемы логики и методологии науки. - К.,1980.
20. **Горский Д.П.** Обобщение и познание. - М.: Мысль, 1985. – 208 с. - [.:]
21. **Грязин И.Н.** Методология права: некоторые вопросы // Сов. гос. и право.- 1982.- № 6.-С.21-29.
22. **Грязин И.** Текст права (опыт методологического анализа конкурирующих теорий). Таллин,1983.
23. **Давид Р.** Основные проблемы права современности.- М.: Юрист, 1988.
24. **Дюрягин И.Я.** К вопросу о методологии исследования эффективности права // Методология советского правоведения. Межвузовский сборник научных трудов. - Вып. 70. - Свердловск,

1978. - С. 54-72. - [Кс - :.]
Завлин П.Н., Щербаков А.И., Юделевич М.А. Труд в сфере науки. - М., 1973.
25. **Злогевский С.Е. и др.** Информация в научных исследованиях. К.,1969.
  26. **Керимов Д.А.** Гегелевский метод восхождения от абстрактного к конкретному и процесс познания права // Правоведение. - 1971. - № 2.
  27. **Керимов Д.А.** Методология права (предмет, функции, проблемы философии права). — 2-е изд. — М.: Аванта +, 2001. — 560 с.
  28. **Керимов Д.А.** Философские основания политико-правовых исследований. — М.: Мысль, 1986. — 330 с.
  29. **Кистяковский Б.А.** Право и метод // Русская философия права: философия веры и нравственности.(Антология).- СПб.:Алетейя,1997.- С.318-324.
  30. **Кистяковский Б.А.** Социальные науки и право. Очерки по методологии социальных наук и общей теории права. - М.: Изд-е М.и С. Сабашниковых, 1916. - 704 с.
  31. **Кнапп В.О.** О возможности использования кибернетических методов в праве.- М., 1965.
  32. **Ковалевский М.** Историко-сравнительный метод в юриспруденции и приемы изучения истории права.- М., 1880. - 74 с. - (НБУВ).
  33. **Козлов В.А.** Проблемы предмета и методологии общей теории права. — М.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1989. — 120 с.
  34. **Козловський А.А.** Право як пізнання: Вступ до гносеології права. – Чернівці: Рута, 1999. – 295 с.
  35. **Козюбра Н.И.** Понятие и структура методологии юридической науки // Методологические проблемы юридической науки. - К.,1990. - С. 5-19. - [Кс.-
  36. **Козюбра Н.И.** Юридическая наука и перспективное прогнозирование // Методологические проблемы юридической науки.- К.,1990.- С.55-68.- [Кс.-
  37. **Козюбра М.І.** Проблеми методології теорії держави і права в умовах політичного та ідеологічного плюралізму // Проблеми правознавства. - К. - 1992. - №53. - С. 3-8.
  38. **Костюк В.А.** Методология научного исследования. – К.- Од., 1976.
  39. **Кузин Ф.А.** Магистерская диссертация. Методика написания, правила оформления и порядок защиты. Практическое пособие для студентов-магистрантов. – М.: «Ось-89», 1997. – 304 с. – Bibl. – [.:]
  40. **Кузин Ф.А.** Кандидатская диссертация. Методика написания, правила оформления и порядок защиты. Практическое пособие для аспирантов и соискателей ученой степени. - 2-е изд. - М.: «Ось-89», 1998. - 208 с. – [.:]
  41. **Леванский В.А.** Моделирование в социально-правовых исследованиях.- М.: Наука, 1986.- 155 с.- (БЧНУ-406251-34-Л342).
  42. **Лекторский В.А.** Рациональность, критицизм и принципы либерализма (взаимосвязь социальной философии и методологии Поппера) // Вопросы философии.- 1995.- № 10.- С.27.
  43. **Лисюткин А.Б.** Методология исследования государственно-правовых явлений // Правоведение. – 1997. - № 4. – С. 163-164. - [Кс.-.:]
  44. **Логика научного исследования.** — М.: Наука, 1965.
  45. **Логика научного познания** (Актуальные проблемы). - М.: Наука, 1987. - 272 с. – [.:]
  46. **Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А.** Основы научных исследований: Учебное пособие. – К.: Об-во “Знання”, КОО, 2000. – 114 с. – [.:]
  47. **Лук А.Н.** Мышление и творчество. — М., 1976.
  48. **Лукич Р.** Методология права. (Пер. с сербскохорватского). М., 1981. – 304 с.

49. **Максимов С.И.** Методология права: на пути к новой парадигме // Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції "Проблеми методології сучасного правознавства". К., 1990.
50. **Малиновский Б.** Функциональный анализ // Антология исследований культуры. Том 1. Интерпретации культуры. - СПб.: Университетская книга, 1997. - С. 681-702.
51. **Мальбранш Н.** Разыскания истины. – СПб.: Наука, 1999. – 650 с. – (О методе. – С. 463-595) –
52. **Мамчур Е.А., Овчинников Н.Ф., Уемов А.И.** Принцип простоты и меры сложности.- М.: Наука, 1989.- 303 с.-[:.]
53. **Манов Г.И.** Аксиомы в советской теории права // Сов. гос. и право.- 1986.- № 9.- С.29-36.
54. **Марков Ю.Г.** Функциональный подход в совр. научном познании. 1982.
55. **Марченко М.Н.** Курс сравнительного правоведения. – М.: ООО «Городец-издат», 2002. – 1068 с. –
56. **Марьянович А.Т.** ЭРРАТОЛОГИЯ или как избежать наиболее неприятных ошибок при подготовке диссертации. – 2-е изд. – М.: Вузовская книга, 1999. – 164 с. – [:.]
57. **Меркулов И.П.** Метод гипотез в истории научного познания.- М.,1984.
58. **Метод в науках.** - СПб., 1911.
59. **Методологические проблемы построения теории в общественных науках.** - Калинин, 1981.
60. **Мировоззренческие и методологические проблемы научного познания.** - М., 1983.
61. **Недбайло П.** Методологические проблемы советской юридической науки. - К.: Наукова думка, 1965.
62. **Новиков А.М.** Научно-экспериментальная работа в образовательном учреждении. – М.: АПО, 1996.
63. **Новоселов М.М.** Абстракция и научный метод // Логика научного познания (Актуальные проблемы). - М.: Наука, 1987. - С. 30-57
64. **О проблемима методологије права** // Анали Правног фак. у Беогрду.- Београд, 1995.- Г.43, бр.4.- С.380-423.-[Шифр ИНИОН-02107642]-[Проблемы методологии права: материалы семинара на юридическом факультете Белградского университета (в связи с выходом в свет одноименной монографии проф. С.К.Врачара).]
65. **Орзих М.Ф.** Содержание методологии юридической науки // Правоведение. - 1973. - № 1. - С. 17-24. - [Кс - :.]
66. **Основы правовой кибернетики.** - М., 1976.
67. **Очерки сравнительного права.** - М.,1981.
68. **Пацурківський П.С.** Сучасні проблеми правопізнання. Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2000. – 340 с.
69. **Пашкявичус В.А.** Применение математических и логических средств в правовых исследованиях.- Вильнюс,1974. - [Кс - :.]
70. **Петров Ю.А.** Методологические требования к научной работе. Вест. МГУ, сер. Филос.1982, №1.
71. **Петров Ю.А.** Методологические требования к научному труду. Вестник высшей школы., 1983, №1.
72. **Петров Ю.А.** Методологические вопросы применения и развития научных понятий. М.: Знания, 1980.
73. **Петров Ю.А.** Логико-методические требования к научной работе. – К.: КПИИЯ, 1985.
74. **Петрова Л.В.** Фундаментальні проблеми методології права (філософсько-правовий дискурс). – Харків,1998. - 505 с.

75. **Пионтковский А.А.** К методологии изучения действующего права // Ученые записки. Всесоюзный ин-т юрид. наук, 1947. – Вып. 6. Проблемы сравнительного правоведения.- М.: ИГПАН, 1981. - 113 с. - (БЧНУ-Б367517-34-П781).
76. **Полешко А.** Методології правової науки і правозастосовної практики – належну увагу // Право України. - 1996. - № 12. - С.25-27. - [Кс.-.:]
77. **Поппер К.** Логика и рост научного знания. Избранные работы.- .М: Прогресс, 1983. - 605 с.- [.: .:]
78. **Поппер К.** Нищета историцизма. - М.: Прогресс, 1993.- 186 с.- [.:]
79. **Проблемы методологии и методики правоведения.** - М.:Мысль, 1974. - 205 с.
80. **Радько Т.Н.** Методологические вопросы познания функций права. - Волгоград,1974. -151 с.- [Кс - .:]
81. **Рейнштейн М.** Предмет и задачи сравнительного правоведения // Очерки сравнительного права. - М.,1981.
82. **Розанов В.В.** О понимании. Опыт исследования природы, границ и внутреннего строения науки как цельного знания. - СПб.: Наука, 1994. - (О методах. - С. 81-104). - [.:]
83. **Рудашевский В.Д.** Право и моделирование // Методологические проблемы советской юридической науки. - М.:Наука, 1980. - С. 290-308. - [Кс.-.:]
84. **Рузавин Г.И.** Методология научного исследования: Учебное пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 317 с. – [.:]
85. **Самощенко И.С., Сырых В.М.** О методологии познания государственно-правовых явлений // Сов. гос. и право. - 1975. - № 9. - С. 10-16.
86. **Самощенко И.С., Сырых В.М.** Диалектика и специальные методы правовой науки // Методологические проблемы советской юридической науки.-М.:Наука,1980. - С. 190-232. - [Кс.-.:]
87. **Самощенко И.С., Сырых В.М.** Диалектика и методы правовой науки // Общественные науки.- 1981.- № 4.- С.98-110.
88. **Сартр Ж.-П.** Проблема метода.- М.: Прогресс, 1994.- 237 с.- [.:/.: .:]
89. **Саскинд Р.** Экспертные системы в праве.- М., 1990.- 25 с.- (БЧДУ-В64612-34-С209).
90. **Селіванов В.** Правова реформа і методологія дослідження фундаментальних проблем юридичної науки // Вісник Академії правових наук України. – 1998. - № 4. – С. 3-17. - [Кс. - .:]
91. **Селіванов В.М.** Право і влада суверенної України: методологічні аспекти. – К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2002. – 724 с. –
92. **Сергеев К.А., Соколов А.Н.** Логический анализ форм научного поиска. – Л.: Наука, 1986. – 121 с. – [.:]
93. **Сичивица О.М.** Методы научного познания. — М.: Высш. школа, 1972.
94. **Сокуренок В.Г.** Особенности методологии буржуазных теорий государства и права в современных условиях // Право и борьба идей в современном мире. (Критика современных буржуазных концепций права)- М.,1980.- С.30-35.- [Кс- .:]
95. **Сравнительное право.** - М.,1978.
96. **Стефанов Н., Яхиел Н., Качаунов С.** Управление, моделирование, прогнозирование. - М.,1972.
97. **Структура и развитие научного знания.** Системный подход к методологии науки. - М.,1982.
98. **Сырых В.М.** Метод правовой науки: : (Основные элементы, структура).- М.: Юрид. лит., 1980. - 176 с.-[.:]

ПЕРЕЛІК ЗАЛІКОВИХ ПИТАНЬ

1. Наука як форма пізнання.
2. Наука як сфера культури.
3. Наука як соціальний інститут.
4. Основні елементи наукового пізнання.
5. Етапи наукового пізнання.
6. Поняття та функції наукового методу.
7. Філософська методологія.
8. Загальнологічна методологія.
9. Загальнонаукова методологія.
10. Конкретнонаукова методологія.
11. Етапи розвитку наукової раціональності.
12. Зародження юридичної науки у давньосхідних цивілізаціях.
13. Юридична думка Давньої Греції та Риму.
14. Юридичний раціоналізм Середньовіччя.
15. Юридична раціональність епохи Відродження.
16. Класична юридична наука.
17. Некласична юридична наука.
18. Постнекласична юридична наука.
19. Основні ідеї та принципи герменевтики.
20. Герменевтика в історії методологічної думки.
21. Юридична герменевтика.
22. Основні ідеї та принципи натуралізму як методології соціально-гуманітарного пізнання.
23. Історичні форми натуралізму.
24. Юридичний натуралізм.
25. Основні ідеї та принципи аксіології як методології соціально-культурного пізнання.
26. Аксіологія в історії методологічної думки.
27. Юридична аксіологія.
28. Основні ідеї та принципи прагматизму.
29. Прагматизм в історії методологічної думки.
30. Юридичний прагматизм.
31. Основні ідеї та принципи феноменології як методології соціально-гуманітарного пізнання.
32. Історичні форми феноменології.
33. Юридична феноменологія.
34. Основні ідеї та принципи позитивізму як методології соціально-гуманітарного пізнання.
35. Історичні форми позитивізму.
36. Юридичний позитивізм.
37. Основні ідеї та принципи структуралізму як методології соціально-гуманітарного пізнання.
38. Історичні форми структуралізму.
39. Юридичний структуралізм.
40. Основні ідеї та принципи постструктуралізму як методології соціально-гуманітарного пізнання.
41. Історичні форми постструктуралізму.
42. Юридичний постструктуралізм.
43. Основні ідеї та принципи структурного функціоналізму як методології соціально-гуманітарного пізнання.
44. Історичні форми структурного функціоналізму.
45. Структурний функціоналізм в юриспруденції.

46. Основні ідеї та принципи цивілізаційного підходу як методології соціально-гуманітарного пізнання.
47. Культурно-історичний підхід в історії методологічної думки.
48. Цивілізаційний підхід в юриспруденції.
49. Основні ідеї та принципи формаційного підходу як методології соціально-гуманітарного пізнання.
50. Формаційний підхід в історії методологічної думки.
51. Формаційний підхід в юриспруденції.
52. Основні ідеї та принципи синергетики.
53. Синергетика в історії методологічної думки.
54. Юридична синергетика.